1. భారతదేశంలో వ్యవసాయం మరియు తయారీ రంగాలలో తక్కువ వృద్ధి రేటుకు గల కారణాలను పరిశీలించండి. వాటి ఉత్పాదకతను మరియు GDPకి సహకారాన్ని పెంచడానికి చర్యలను సూచించండి.

వ్యవసాయం మరియు తయారీ రంగం భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో అంతర్భాగంగా ఉన్నాయి, స్థూల దేశీయోత్పత్తి (GDP)కి సుమారు 18% వాటాను అందిస్తాయి, జనాభాలో గణనీయమైన భాగానికి ఉపాధిని అందిస్తాయి. వాటి ప్రాముఖ్యత ఉన్నప్పటికీ, వివిధ నిర్మాణాత్మక మరియు విధానపరమైన సవాళ్ల కారణంగా రెండు రంగాలు మందగమన వృద్ధిని ఎదుర్కొన్నాయి. 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, వ్యవసాయ రంగం 3.5% వృద్ధి చెందగా, తయారీ రంగం 2023-24 మూడవ త్రైమాసికంలో 1.1% సంకోచాన్ని ఎదుర్కొందని జాతీయ గణాంక కార్యాలయం (NSO) డేటా తెలిపింది. ఉత్పాదకతను పెంచడానికి మరియు దేశ GDPకి వాటి సహకారాన్ని పెంచడానికి ఈ సవాళ్లను పరిష్కరించడం చాలా ముఖ్యం.

1. వ్యవసాయంలో తక్కువ వృద్ధికి కారణాలు

a) నిర్మాణ సవాళ్లు

- **చిన్న మరియు విచ్ఛిన్నమైన భూస్వాములు:** భారతీయ రైతులలో గణనీయమైన భాగం చిన్న మరియు చెల్లాచెదురుగా ఉన్న భూములపై పనిచేస్తూ, ఆధునిక వ్యవసాయ పద్ధతులు మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థలను అవలంబించడాన్ని పరిమితం చేస్తున్నారు. తాజా వ్యవసాయ జనాభా లెక్కల ప్రకారం, దాదాపు 86% మంది రైతులు చిన్న మరియు సన్నకారు, ఇది పెద్ద ఎత్తున వ్యవసాయ పద్ధతుల సామర్థ్యాన్ని పరిమితం చేస్తుంది.
- **తక్కువ యాంత్రీకరణ:** చిన్న చిన్న కమతాల ప్రాబల్యం అధునాతన యంత్రాలను సమర్థవంతంగా ఉపయోగించడం సవాలుగా మారుస్తుంది, ఇది మాన్యువల్ లేబర్ మరియు పాత పనిముట్లపై ఆధారపడటానికి దారితీస్తుంది. భారతదేశ వ్యవసాయ యాంత్రీకరణ రేటు 40% వద్ద ఉంది, ఇది చైనా (60%) మరియు యునైటెడ్ స్టేట్స్ (95%) కంటే తక్కువ.

b) విధానం మరియు మార్కెట్ పరిమితులు

- **సరిపోని క్రెడిట్ యాక్సెస్:** చాలా మంది చిన్న మరియు సన్నకారు రైతులు సంస్థాగత రుణం పొందడంలో ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటున్నారు, దీని వలన వారు నాణ్యమైన ఇన్‌పుట్‌లు మరియు సాంకేతికతలో పెట్టుబడి పెట్టే సామర్థ్యం దెబ్బతింటుంది. ఉదాహరణకు, రైతులు కనీస మద్దతు ధర (MSP)పై ఆధారపడతారు, కానీ వారిలో కేవలం 6% మంది మాత్రమే MSP సేకరణ నుండి ప్రయోజనం పొందుతున్నారని 2015లో శాంత కుమార్ కమిటీ తెలియచేసింది.
- **మార్కెట్ అసమర్థతలు:** వ్యవస్థీకృత మార్కెట్లలో పరిమిత ప్రాప్యత మరియు మధ్యవర్తుల ఆధిపత్యం తరచుగా రైతులకు వారి ఉత్పత్తులకు న్యాయమైన ధరలు లభించకపోవడానికి కారణమవుతాయి. నేషనల్ బ్యాంక్ ఫర్ అగ్రికల్చర్ అండ్ రూరల్ డెవలప్‌మెంట్ (NABARD) ప్రకారం, దాదాపు 30% చిన్న రైతులకు సంస్థాగత రుణాలు అందుబాటులో లేవు.

c) పర్యావరణ మరియు వాతావరణ కారకాలు

- **రుతుపవనాలపై ఆధారపడటం:** భారతీయ వ్యవసాయంలో గణనీయమైన భాగం రుతుపవనాల వర్షాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది, దీని వలన వాతావరణ వైవిధ్యాలకు గురయ్యే అవకాశం ఉంది మరియు దిగుబడిలో అస్థిరత ఏర్పడుతుంది. వ్యవసాయం మరియు రైతు సంక్షేమ శాఖ నివేదిక ప్రకారం నికర విత్తనాల విస్తీర్ణంలో దాదాపు 52% ఇప్పటికీ వర్షపాతంపై ఆధారపడి ఉంటుంది.
- **నేల క్షీణత:** రసాయన ఎరువులను అధికంగా వాడటం వంటి పద్ధతులు నేల ఆరోగ్యం క్షీణించడానికి దారితీశాయి, ఉత్పాదకతను ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. భారత వ్యవసాయ పరిశోధన మండలి (ICAR) ప్రకారం భారతదేశంలోని దాదాపు 30% భూమి నేల కోతకు గురై, సారవంతం తగ్గుతోంది.

2. తయారీలో తక్కువ వృద్ధికి కారణాలు

ఎ) నిర్మాణాత్మక మరియు విధానపరమైన సమస్యలు

- **నియంత్రణ సంక్లిష్టతలు:** తయారీ రంగం తరచుగా సంక్లిష్టమైన నియంత్రణ వాతావరణాన్ని ఎదుర్కొంటుంది, దీని వలన సమ్మతి ఖర్చులు మరియు కార్యాచరణ సవాళ్లు పెరుగుతాయి. గ్లోబల్ ఇన్నోవేషన్ ఇండెక్స్ 2023లో భారతదేశం 40వ స్థానంలో ఉంది, ఇది విధాన మెరుగుదలలకు ఆస్కారం ఉందని సూచిస్తుంది.
- **కార్మిక మార్కెట్ కఠినతలు:** కఠినమైన కార్మిక చట్టాలు సంస్థలను కార్యకలాపాలను స్కేలింగ్ చేయకుండా మరియు సరళమైన ఉపాధి పద్ధతులను అవలంబించకుండా నిరోధించగలవు.

b) మౌలిక సదుపాయాల లోపాలు

- **లాజిస్టిక్స్ మరియు రవాణా:** మౌలిక సదుపాయాలు సరిపోకపోవడం వల్ల అధిక లాజిస్టిక్స్ ఖర్చులు ఏర్పడతాయి, దీని వలన భారత తయారీ ప్రపంచవ్యాప్తంగా తక్కువ పోటీతత్వం కలిగి ఉంటుంది. చైనా మరియు యునైటెడ్ స్టేట్స్‌లో 8-10%తో పోలిస్తే భారతదేశంలో లాజిస్టిక్స్ ఖర్చులు GDPలో 14% వాటా కలిగి ఉన్నాయి.
- **శక్తి సరఫరా:** నమ్మదగని విద్యుత్ సరఫరా తయారీ సామర్థ్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది మరియు నిర్వహణ ఖర్చులను పెంచుతుంది.

c) సాంకేతిక మరియు నైపుణ్య అంతరాలు

- **పరిమిత R&D పెట్టుబడి:** పరిశోధన మరియు అభివృద్ధిపై తగినంత దృష్టి లేకపోవడం ఆవిష్కరణలకు మరియు అధునాతన తయారీ సాంకేతికతలను స్వీకరించడానికి ఆటంకం కలిగిస్తుంది. భారతదేశం తన GDPలో 0.7% పరిశోధన మరియు అభివృద్ధిపై ఖర్చు చేస్తుంది, ఇది చైనా (2.4%) మరియు యునైటెడ్ స్టేట్స్ (2.8%) కంటే తక్కువ.
- **నైపుణ్యాల అసమతుల్యత:** ప్రస్తుతం ఉన్న శ్రామిక శక్తికి ఆధునిక తయారీ ప్రక్రియలకు అవసరమైన నైపుణ్యాలు లేకపోవడం వల్ల ఉత్పాదకత నష్టాలు సంభవిస్తాయి. ఇండియా స్కిల్స్ రిపోర్ట్ 2023 ప్రకారం, భారతదేశంలోని శ్రామిక శక్తిలో 48% మాత్రమే ఉపాధి పొందేందుకు అర్హులుగా పరిగణించబడుతున్నారు.

3. ఉత్పాదకత మరియు GDP సహకారాన్ని పెంపొందించడానికి చర్యలు

a) వ్యవసాయ రంగం

- **భూ సంస్కరణలు:** భూ ఏకీకరణ మరియు సహకార వ్యవసాయాన్ని ప్రోత్సహించడం వలన ఆర్థిక వ్యవస్థలు మెరుగుపడతాయి. ఉదాహరణకు, ప్రధాన్ మంత్రి కిసాన్ సమ్మాన్ నిధి (PM-KISAN) పథకం రైతులకు ఆదాయ మద్దతును అందిస్తుంది, భూమి అభివృద్ధిలో పెట్టుబడిని సులభతరం చేస్తుంది.

ఉదాహరణకు, పండ్లు మరియు కూరగాయల ఉత్పత్తి, సమర్థవంతమైన సరఫరా, ప్రాసెసింగ్ మరియు లాభదాయక ధరలను ప్రోత్సహించడానికి ఒక సమగ్ర కార్యక్రమం ప్రారంభించబడుతుంది. ఈ కార్యక్రమానికి 2025-26 సంవత్సరానికి రూ. 500 కోట్లు కేటాయించారు. ఇది రాష్ట్రాల అంతటా రైతు ఉత్పత్తిదారుల సంస్థలు మరియు సహకార సంఘాల ఏర్పాటు మరియు భాగస్వామ్యాన్ని లక్ష్యంగా చేసుకుంటుంది.

- **నీటిపారుదల సౌకర్యాలను మెరుగుపరచడం:** నీటిపారుదల మౌలిక సదుపాయాలలో పెట్టుబడి పెట్టడం వల్ల రుతుపవనాలపై ఆధారపడటం తగ్గించవచ్చు మరియు పంట దిగుబడి మెరుగుపడుతుంది. ప్రధాన మంత్రి కృషి సించాయ్ యోజన (PMKSY) నీటిపారుదల భూమి కవరేజీని పెంచడం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది, ఇది గత ఐదు సంవత్సరాలలో 48% నుండి 55%కి పెరిగింది.
  ఫిబ్రవరి 1, శనివారం పార్లమెంటులో సమర్పించబడిన 2025-26 కేంద్ర బడ్జెట్, కేటాయించబడింది₹ప్రధాన మంత్రి కృషి సించాయ్ యోజన (PMKSY) కు 8,259.85 కోట్లు కేటాయించడం ద్వారా భారతదేశ వ్యవసాయ రంగంలో నీటిపారుదల సౌకర్యాలను పెంపొందించడానికి మరియు నీటి వినియోగ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడానికి ప్రభుత్వం యొక్క నిబద్ధతను బలోపేతం చేస్తుంది.

- **క్రెడిట్ మరియు బీమాకు ప్రాప్యత:** కిసాన్ క్రెడిట్ కార్డ్ (KCC) మరియు వ్యవసాయ మౌలిక సదుపాయాల నిధి వంటి పథకాల ద్వారా రైతులకు ఆర్థిక చేరికను బలోపేతం చేయడం వలన పెట్టుబడులకు అవసరమైన మూలధనం లభిస్తుంది. ఉదాహరణకు, 2025-26లో, ప్రభుత్వం పంటల బీమా పథకానికి రూ.12,242 కోట్లు కేటాయించింది.

- **మార్కెట్ సంస్కరణలు:** జాతీయ వ్యవసాయ మార్కెట్ (e-NAM) వంటి కార్యక్రమాల ద్వారా మార్కెట్ ప్రాప్యతను మెరుగుపరచడం వలన రైతులకు మెరుగైన ధరల వాస్తవికత లభిస్తుంది. ఉదాహరణకు, 2025-26లో, PM-AASHA పథకానికి రూ. 6,941 కోట్లు కేటాయించబడ్డాయి.

b) తయారీ రంగం

- **నియంత్రణ ముసాయిదాను సరళీకరించడం:** నిబంధనలను క్రమబద్ధీకరించడం వలన సమ్మతి భారాలు తగ్గుతాయి మరియు పెట్టుబడిని ప్రోత్సహిస్తాయి. ఉదాహరణకు, PLI పథకం.
- **మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి:** ప్రధానమంత్రి గతి శక్తి, భారత్‌మాల, సాగరమాల వంటి కార్యక్రమాల ద్వారా రవాణా మరియు ఇంధన మౌలిక సదుపాయాలలో పెట్టుబడి పెట్టడం వల్ల నిర్వహణ ఖర్చులు తగ్గుతాయి మరియు పోటీతత్వం పెరుగుతుంది.
- **పరిశోధన మరియు అభివృద్ధి (R&D) మరియు ఆవిష్కరణలను ప్రోత్సహించడం:** నేషనల్ రీసెర్చ్ ఫౌండేషన్ మరియు ప్రొడక్షన్-లింక్డ్ ఇన్సెంటివ్ (PLI) పథకం వంటి కార్యక్రమాల ద్వారా పరిశోధన మరియు అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం.

భారతదేశ ఆర్థిక వృద్ధి, ఉద్యోగ సృష్టి మరియు స్వావలంబనకు వ్యవసాయం మరియు తయారీ రంగం చాలా ముఖ్యమైనవి. నిర్మాణాత్మక సంస్కరణలు, సాంకేతిక స్వీకరణ మరియు లక్ష్య విధాన జోక్యాలు వారి ఉత్పాదకతను పెంచుతాయి. PMKSY, PLI మరియు PM గతి శక్తి వంటి పథకాలను ఉపయోగించడం ద్వారా, భారతదేశం అధిక ఆర్థిక వృద్ధిని సాధించగలదు మరియు ప్రపంచ తయారీ కేంద్రంగా మారగలదు.

2. భారతదేశ వాణిజ్యం మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థపై రూపాయి విలువ క్షీణత ప్రభావాన్ని అంచనా వేయండి. కరెన్సీని స్థిరీకరించడానికి ఏ విధానపరమైన జోక్యాలు అవసరం?

రూపాయి తరుగుదల అంటే విదేశీ కరెన్సీలతో, ముఖ్యంగా అమెరికా డాలర్‌తో పోలిస్తే భారత రూపాయి విలువ తగ్గడాన్ని సూచిస్తుంది. దీని అర్థం గతంలో కంటే అదే మొత్తంలో విదేశీ కరెన్సీని కొనుగోలు చేయడానికి ఎక్కువ రూపాయలు అవసరం. భారత రూపాయి తరుగుదల చాలా వరకు-దేశ వాణిజ్య సమతుల్యత మరియు విస్తృత ఆర్థిక వ్యవస్థపై చిక్కులను చేరుకోవడం. కరెన్సీని స్థిరీకరించడానికి మరియు ఆర్థిక స్థితిస్థాపకతను నిర్ధారించడానికి ఈ ప్రభావాలను అర్థం చేసుకోవడం మరియు సమర్థవంతమైన విధాన జోక్యాలను అమలు చేయడం చాలా ముఖ్యం.

వాణిజ్యం మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థపై ప్రభావం

రూపాయి విలువ తగ్గదల యొక్క సానుకూల ప్రభావాలు

1. ఎగుమతులకు ప్రోత్సాహం:

- బలహీనమైన రూపాయి భారతీయ వస్తువులు మరియు సేవలను విదేశీ కొనుగోలుదారులకు చౌకగా చేస్తుంది, భారత ఎగుమతుల పోటీతత్వాన్ని పెంచుతుంది.
- ఉదాహరణ: 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో భారతదేశ వస్తువుల ఎగుమతులు $447.46 బిలియన్లకు చేరుకున్నాయి, దీనికి పాక్షికంగా తగ్గిన రూపాయి మద్దతు ఇచ్చింది.
- ఐటీ సేవలు, వస్త్రాలు, ఔషధాలు మరియు రత్నాలు/ఆభరణాలు వంటి రంగాలు గణనీయంగా లాభపడతాయి. ఉదాహరణకు, 2023 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ఐటీ ఎగుమతులు $200 బిలియన్లకు పైగా ఉన్నాయి, దీనికి రూపాయి బలహీనపడటం కూడా దోహదపడింది.

2. మెరుగైన వాణిజ్య సమతుల్యత:

- రూపాయి విలువ తగ్గడం వల్ల దిగుమతులు మరింత ఖరీదైనవిగా మరియు ఎగుమతులు మరింత ఆకర్షణీయంగా మారడం ద్వారా వాణిజ్య లోటు తగ్గుతుంది.
- **ఉదాహరణ:**మొత్తం వాణిజ్య లోటు FY23లో USD 121.6 బిలియన్ల నుండి FY24లో USD 78.1 బిలియన్లకు తగ్గింది.

3. చెల్లింపులు మరియు విదేశీ పెట్టుబడులు:

- రూపాయి విలువ తగ్గడం వల్ల ప్రవాస భారతీయులు (NRIలు) ప్రయోజనం పొందుతారు ఎందుకంటే వారు తమ విదేశీ కరెన్సీ చెల్లింపులకు ఎక్కువ రూపాయలు పొందుతారు.
- **ఉదాహరణ:** విదేశాల్లో పనిచేస్తున్న భారతీయుల చెల్లింపులు 2024 ఆర్థిక సంవత్సరంలో USD 106.6 బిలియన్లు కాగా, గత సంవత్సరం ఇది USD 101.8 బిలియన్లు.

4. పర్యాటక ఆదాయం:

- బలహీనమైన రూపాయి భారతదేశాన్ని విదేశీ పర్యాటకులకు చౌకైన గమ్యస్థానంగా మారుస్తుంది, పర్యాటక ఆదాయాన్ని పెంచుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** 2022లో భారతదేశంలో విదేశీ పర్యాటకుల రాకపోకలు (FTAలు) 6.19 మిలియన్లకు చేరుకున్నాయి, ఇది ఫారెక్స్ ఆదాయాలకు గణనీయంగా దోహదపడింది.

5. ప్రభుత్వ పథకాలు:

- ఎలక్ట్రానిక్స్, టెక్స్‌టైల్స్ మరియు ఫార్మాస్యూటికల్స్ వంటి రంగాలకు ప్రొడక్షన్ లింక్డ్ ఇన్సెంటివ్ (PLI) వంటి పథకాలు బలహీనమైన రూపాయి ఎగుమతి పోటీతత్వాన్ని పెంచుతాయి కాబట్టి మరింత బలపడతాయి.

- **ఉదాహరణ:**భారతదేశ తయారీ రంగాన్ని మార్చడంలో ప్రొడక్షన్ లింక్డ్ ఇన్సెంటివ్ (PLI) పథకాలు గణనీయమైన పురోగతిని సాధించాయి. ఆగస్టు 2024 నాటికి, వాస్తవ పెట్టుబడుల మొత్తం₹1.46 లక్షల కోట్లు సాధించబడ్డాయి.

రూపాయి విలువ తగ్గుదల ప్రతికూల ప్రభావాలు

1. అధిక దిగుమతి ఖర్చులు:

- ముఖ్యంగా ముడి చమురు, ఎలక్ట్రానిక్స్ మరియు యంత్రాలు వంటి కీలక వస్తువులకు రూపాయి బలహీనపడటం వల్ల దిగుమతుల ఖర్చు పెరుగుతుంది.
- ఉదాహరణ: భారతదేశం 232.5 మిలియన్ టన్నుల ముడి చమురును దిగుమతి చేసుకుంది; ముడి చమురుపై దిగుమతి ఆధారపడటం 2023-24లో 87.7%కి పెరిగింది.

2. ద్రవ్యోల్బణ ఒత్తిళ్లు:

- అధిక దిగుమతి ఖర్చులు ముఖ్యంగా ఇంధనం మరియు నిత్యావసర వస్తువులకు ధర-పుష్ ద్రవ్యోల్బణానికి దారితీస్తాయి.
- **ఉదాహరణ:**2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రిటైల్ ద్రవ్యోల్బణం (CPI) సగటున 6.7%గా ఉంది, రూపాయి విలువ తగ్గడం వల్ల ఇంధనం మరియు వంట నూనెల ధరలు పెరగడం దీనికి కొంత కారణం.

3. పెరిగిన రుణ భారం:

- రూపాయి బలహీనపడటం వల్ల భారతీయ కంపెనీలు మరియు ప్రభుత్వం విదేశీ విలువ కలిగిన రుణాలకు సేవలందించే ఖర్చు పెరుగుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** జూన్ 2024 నాటికి భారతదేశ బాహ్య రుణం $682.3 బిలియన్లకు పెరిగింది, ఇది మార్చి 2024 కంటే 2 శాతం మరియు జూన్ 2023 కంటే 8.5 శాతం పెరిగిందని రిజర్వ్ బ్యాంక్ విడుదల చేసిన డేటా చూపిస్తుంది.

4. కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD) పై ప్రభావం:

- ఎగుమతులు పెరగవచ్చు, కానీ ఎగుమతి పెరుగుదల దిగుమతి ఖర్చులను భర్తీ చేయకపోతే దిగుమతుల ఖర్చు పెరగడం వల్ల CAD పెరుగుతుంది.
- **ఉదాహరణ:**భారతదేశ కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD) Q2 FY24లో GDPలో 1.3% నుండి Q2 FY25లో GDPలో 1.2%కి తగ్గింది.

5. విదేశీ పెట్టుబడిదారుల అభిప్రాయం:

- రూపాయి విలువ తగ్గడం విదేశీ పెట్టుబడిదారుల విశ్వాసాన్ని దెబ్బతీస్తుంది, దీని వలన ఈక్విటీ మరియు డెట్ మార్కెట్ల నుండి మూలధనం బయటకు వెళుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** నేషనల్ సెక్యూరిటీస్ డిపాజిటరీ లిమిటెడ్ (NSDL) విడుదల చేసిన డేటా ప్రకారం, 2025 మొదటి రెండు నెలల్లో విదేశీ పోర్ట్‌ఫోలియో పెట్టుబడిదారులు (FPIలు) భారత మార్కెట్ల నుండి రూ. లక్ష కోట్లకు పైగా విలువైన ఈక్విటీలను ఉపసంహరించుకున్నారు.

కరెన్సీని స్థిరీకరించడానికి విధానపరమైన జోక్యాలు

1. ద్రవ్య విధాన సర్దుబాట్లు

- **వడ్డీ రేటు విధానం:**విదేశీ మూలధనాన్ని ఆకర్షించడానికి RBI పాలసీ రేట్లను పెంచవచ్చు, రూపాయి విలువ కలిగిన ఆస్తులను మరింత ఆకర్షణీయంగా చేస్తుంది. ఉదాహరణకు, ద్రవ్యోల్బణాన్ని తగ్గించడానికి మరియు కరెన్సీకి మద్దతు ఇవ్వడానికి గతంలో వరుసగా కొలిచిన రేటు పెంపుదల ఉపయోగించబడింది.

- **విదేశీ మారక ద్రవ్య మార్పిడులు:** ద్రవ్యతను పెంచడానికి మరియు రూపాయిపై స్వల్పకాలిక ఒత్తిళ్లను తగ్గించడానికి ఇటీవలి జోక్యాలలో పెద్ద ఎత్తున విదేశీ మారక ద్రవ్య మార్పిడి వేలం నిర్వహించడం జరిగింది - ఉదాహరణకు $10 బిలియన్ల మూడు సంవత్సరాల డాలర్/రూపాయి స్వాప్.

2. ఆర్థిక విధానం మరియు నిర్మాణ సంస్కరణలు

- **ఆర్థిక ఏకీకరణ:** ప్రభుత్వ వ్యయాన్ని హేతుబద్ధీకరించడం మరియు ఆదాయ సేకరణను పెంచడం ద్వారా ఆర్థిక లోటును తగ్గించడం స్థూల ఆర్థిక స్థిరత్వాన్ని మెరుగుపరుస్తుంది. తక్కువ ఆర్థిక లోటు పెట్టుబడిదారుల విశ్వాసాన్ని పెంచుతుంది, ఇది కరెన్సీ స్థిరత్వానికి కీలకం.
- **ఎగుమతి ప్రమోషన్:** మౌలిక సదుపాయాల మెరుగుదలలు, సరళీకృత ఎగుమతి విధానాలు మరియు ఎగుమతి ప్రోత్సాహకాలు (ఉదా., సుంకం డ్రాబ్యాక్ పథకాలు) ద్వారా ఎగుమతి పోటీతత్వాన్ని పెంచడం వాణిజ్య లోటును సమతుల్యం చేయడంలో సహాయపడుతుంది.

3. రంగ-నిర్దిష్ట పథకాలు మరియు చొరవలు

- **ఆత్మనిర్భర్ భారత్:** దేశీయ తయారీని పెంచడం మరియు స్వదేశీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ప్రోత్సహించడం ద్వారా దిగుమతులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడం ఈ చొరవ లక్ష్యం. స్వావలంబనను పెంచడం ద్వారా, రూపాయి విలువ తగ్గడానికి తరచుగా కారణమయ్యే బాహ్య దుర్బలత్వాలను తగ్గించడానికి ఈ పథకం సహాయపడుతుంది.
- **మేక్ ఇన్ ఇండియా మరియు పిఎం గతి శక్తి:**ఈ కార్యక్రమాలు తయారీ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడం, లాజిస్టిక్‌లను క్రమబద్ధీకరించడం మరియు ఉత్పత్తి ఖర్చులను తగ్గించడంపై దృష్టి పెడతాయి, ఇది భారతీయ వస్తువులను ప్రపంచవ్యాప్తంగా మరింత పోటీతత్వాన్ని కలిగిస్తుంది మరియు దిగుమతుల అవసరాన్ని తగ్గిస్తుంది.
- **ఫారెక్స్ నిల్వలను పెంచడం:**విదేశీ పెట్టుబడి నిబంధనలను సరళీకరించడం మరియు సంస్థాగత పెట్టుబడిదారులను ప్రోత్సహించడం వంటి స్థిరమైన దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడులను ఆకర్షించే లక్ష్యంతో కూడిన విధానాలు బాహ్య షాక్‌లకు వ్యతిరేకంగా బఫర్‌గా పనిచేయడానికి బలమైన విదేశీ మారక నిల్వలను నిర్మించడంలో సహాయపడతాయి.

4. బాహ్య రుణాన్ని నిర్వహించడం మరియు రిజర్వ్ ఆస్తులను వైవిధ్యపరచడం

- **స్థిరమైన రుణాలు:**బాహ్య రుణ స్థాయిలను వివేకవంతంగా నిర్వహించడం వలన కరెన్సీ హెచ్చుతగ్గులకు గురయ్యే అవకాశం తగ్గుతుంది. విదేశీ రుణం యొక్క స్థిరమైన స్థాయిని నిర్వహించడం వలన ఏదైనా తరుగుదల రుణ-సేవల ఖర్చులు పెరగకుండా నిర్ధారిస్తుంది.
- **నిల్వల వైవిధ్యీకరణ:**వైవిధ్యభరితమైన రిజర్వ్ ఆస్తుల పోర్ట్‌ఫోలియోను నిర్మించడం వలన రూపాయి అస్థిరత ప్రభావాన్ని తగ్గించవచ్చు మరియు అవసరమైనప్పుడు జోక్యం చేసుకోవడానికి స్థిరమైన పునాదిని అందించవచ్చు.

ముగింపు

రూపాయి తరుగుదల ఎగుమతిదారులకు తాత్కాలిక పోటీ లాభాలను అందించగలదు, అయితే దిగుమతి ఖర్చులు, ద్రవ్యోల్బణం మరియు పెట్టుబడిదారుల సెంటిమెంట్‌పై దాని ప్రతికూల ప్రభావాలు గణనీయమైన సవాళ్లను కలిగిస్తాయి. ఆత్మనిర్భర్ భారత్, మేక్ ఇన్ ఇండియా మరియు పిఎం గతి శక్తి వంటి ప్రధాన పథకాల ద్వారా ద్రవ్య కఠినత, ఆర్థిక ఏకీకరణ మరియు నిర్మాణాత్మక సంస్కరణల కలయిక రూపాయిని స్థిరీకరించడంలో సహాయపడుతుంది. ఈ జోక్యాలు స్వల్పకాలిక అస్థిరతను పరిష్కరించడమే కాకుండా భారతదేశానికి మరింత స్థితిస్థాపకంగా మరియు పోటీతత్వ దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక దృక్పథానికి మార్గం సుగమం చేస్తాయి.